

Структурна недосконалість нормативної програми виявляє себе в тому, що в ній спостерігається певне зміщення акцентів аналізу. Зокрема, ціла низка фундаментальних економічних категорій та законів ринкової системи ведення господарства або не враховується зовсім, або не отримує належного, розгорнутого висвітлення. Це стосується, на нашу думку, таких економічних категорій і законів, як ціна ринкової рівноваги, закон попиту, закон пропозиції, кардиналістська та ординалістська версії граничної корисності блага, символічні гроші, грошові агрегати, рівняння обміну, грошова мультиплікація, акселерація інвестицій, макроекономічні моделі, виробничі функції та часткова ринкова рівновага тощо.

Без належного розгляду економічних явищ та процесів, що репрезентуються цими категоріями і законами, курс політичної економії, поперше, не може ефективно виконувати свої функції теоретико-методологічних засад наступних навчальних курсів, завдяки яким економічна структура набуває крок за кроком конкретніших форм прояву. По-друге, репрезентований нормативною програмою загальний теоретико-методологічний підхід до побудови курсу політичної економії, як дисципліни передуючого циклу навчального процесу, різко дисонує з методологічними засадами побудови курсів макроекономіки, мікроекономіки, фінансового менеджменту, стратегії підприємництва та цілої низки інших дисциплін наступних циклів економічної освіти.

*Гриценко О. Г.,
професор (КДТЕУ)*

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПРОЕКТУ ПРОГРАМИ З «МІКРОЕКОНОМІКИ»

1. Під час засідань робочої групи, що передували конференції, обговорювалася загальна логіка викладання базових економічних дисциплін, тому перша пропозиція стосується саме загальної логіки курсу «Мікроекономіка».

Оскільки функціонування всього економічного механізму, врешті-решт, спрямоване на задоволення потреб особи (фізичної чи юридичної), то і вивчення мікроекономіки, на наш погляд, слід починати з розгляду елементів теорії попиту. Тобто, передусім, з вивчення уподобань особи: спочатку ввести поняття відношень переваги, потім перейти до побудови кривої байдужості, як графічного апарату відображення еквівалентних наборів. Далі перейти до карти кривих байдужості, як графічного апарату відображення уподобань особи. Увести поняття функції корисності (ординальної та кардинальної), що дає можливість математично описати систему вподобань особи.

Після цього розглянути бюджетне обмеження як апарат відображення можливостей особи. Звідси перейти до рівноваги споживача, кривих «дохід — споживання», «ціна — споживання», кривої індивідуального попиту і як підсумок усього розділу до формування кривої ринкового попиту.

Розглянути встановлення ринкової ціни та обсягу реалізації, як результату ринкової рівноваги між попитом та пропозицією. І після цього перейти до проблеми формування ринкової пропозиції, розглядаючи окремі ринки (досконалу конкуренцію, монополію, монополістичну конкуренцію, олігополію). При вивченні кожної ринкової структури слід акцентувати увагу на тому, як фірма визначає, скільки продукції їй виробляти і за якою ціною продавати (з відповідним графічним та алгебраїчним аналізом).

Після розгляду проблем, пов'язаних з формуванням пропозиції, логічно перейти до аналізу ринків факторів виробництва (матеріальні ресурси, капітал, праця, земля).

А також порівняти неокласичний підхід стосовно ринкової рівноваги та реальний стан ринку, який за певних обставин неспроможний встановлювати оптимальні з погляду суспільства пропорції. Це зумовлює необхідність втручання держави в ринковий механізм. Показати причини цього, серед яких дві найголовніші: існування зовнішніх ефектів та громадських благ. Розкрити основні методи впливу держави в обох цих випадках.

2. За викладеною логікою була розроблена і представлена Науково-методичній комісії з економічної освіти Міністерства освіти України навчальна програма, яку і пропонувано для обговорення на конференції.

3. Важливим розділом програми з мікроекономіки є розділ присвячений теорії економічного ризику. Зайве доводити, що в реальному житті будь-які економічні дії пов'язані з ризиком. Всі сучасні західні підручники з мікроекономіки мають відповідні розділи. Якщо ж таких розділів немає, то це означає лише той факт, що підручник розрахований на студентів, які вивчають «Теорію економічного ризику» як окрему дисципліну.

На жаль, у вузах України «Теорію економічного ризику» вивели з переліку обов'язкових для вивчення дисциплін для студентів економічних та управлінських спеціальностей. Як правило, відсутні й окремі розділи з вивчення економічного ризику в навчальних програмах з мікроекономіки.

Причина цього, на наш погляд, полягає не в тому, що більшість викладачів вузів вважає цей матеріал непотрібним або неважливим для студентів, а в тому, що це досить складний матеріал і не дуже багато знаходиться охочих серед викладачів його опанувати. Хоча для кожного з нас важко собі уявити діяльність будь-якого економі-

ста або керівника фірми без економічного ризику. Залишається лише дивуватися, як деякі наші вузи умудряються готувати спеціалістів із страхової справи, біржової діяльності тощо без вивчення теорії економічного ризику.

Тому наполегливо пропонуємо розглянути це питання на конференції та запровадити дисципліну «Теорія економічного ризику» як обов'язкову для економічних та управлінських спеціальностей. У разі, якщо така дисципліна все ж таки не викладається окремим курсом, то вважати обов'язковим викладання елементів теорії економічного ризику в курсі мікроекономіки.

4. На наш погляд, затверджена типова програма має містити обов'язковий детальний перелік питань, причому загальний їх обсяг за кількістю навчальних годин становитиме приблизно 60—70 % загального обсягу годин, що відводяться на реалізацію програми. Це необхідно для того, щоб вузи на свій розсуд, враховуючи специфіку, могли доповнювати програму додатковими питаннями або розширювати розгляд обов'язкових питань.

5. Типова програма має бути структурована: для економічних та неекономічних спеціальностей, а з кожного цього напрямку — для бакалаврів, спеціалістів, магістрів. Тобто фактично має існувати 6 варіантів програми.

6. Якщо розглядати підготовку студентів з економічних спеціальностей на рівні спеціаліста, то, на нашу думку, 108 год. (2 кредити), передбачені нормативами Міносвіти на вивчення «Мікроекономіки», явно недостатньо. Варто відвести на це 162 год. (3 кредити), оскільки вивчення мікроекономіки закладає підвалини для вивчення багатьох професійно-орієнтованих дисциплін.

*Вербінський М. М.,
канд. екон. наук, доцент (ТАНГ)*

МАКРОЕКОНОМІКА: ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ТА СТРУКТУРА КURСУ

Курс «Макроекономіка» в навчальні плани підготовки спеціалістів у Тернопільській академії народного господарства був включений у 1992/1993 н.р. З метою підвищення кваліфікації викладачів у 1993 і 1995 рр. проводилися міжнародні семінари з вивчення макроекономічної теорії. Вклад курсу базувався на посібнику І. Геблера (ФРН) «Макроекономіка», який використовується в ТАНГ як базовий.

Програмою курсу передбачено вивчення таких тем:

1. Предмет і завдання курсу.
2. Народне господарство як об'єкт макроекономіки.
3. Макроекономічні параметри.